

Input // output

Ouderlijke steun

Jongvolwassenen die toetreden op de arbeidsmarkt maken vaak gebruik van financiële steun van ouders. Onder financiële steun kan bijvoorbeeld een maandelijkse financiële bijdrage worden verstaan, of de zekerheid dat jongvolwassenen bij eventueel baanverlies bij hun ouders kunnen gaan wonen. Fradkin *et al.* hebben onderzocht of deze financiële steun van ouders de baankansen van toetreders op de arbeidsmarkt in België beïnvloedt. Omdat de omvang van deze steun niet rechtstreeks gemeten kan worden, wordt deze benaderd door baanverlies van een van de ouders, als indicatie van minder financiële ruimte voor steun. De auteurs vinden op basis van een regres-

inspannen om een baan te vinden.

Fradkin, A., F. Panier en I. Tojerow (2015) *Blame the parents? How financial incentives affect labor supply and job quality for young adults.* IZA Discussion Paper, 9304.

sieschatting met Belgische gegevens dat jongvolwassenen van wie een ouder zijn of haar baan verliest voordat de jongere toetreedt op de arbeidsmarkt, sneller een baan vindt en tijdens de eerste drie jaar van zijn carrière gemiddeld zes procent meer werkt. Deze baan is bovendien niet van lagere kwaliteit. Dat betekent dat jongvolwassenen met minder financiële steun van ouders niet vaker banen onder hun niveau aannemen, maar zich meer

Aansluiting arbeidsmarkt

Lang niet alle mbo-schoolverlaters vinden binnen een jaar na afstuderen een baan. Van der Wiel en Kuijpers hebben onderzocht of de arbeidsmarkt-aansluiting kan worden verbeterd door mbo-instellingen financieel te belonen als hun oud-studenten vaker een baan hebben. Uit literatuuronderzoek blijkt dat een financiële prikkel alleen effectief is als er een duidelijk verband is tussen het te stimuleren gedrag en de gemeten uitkomsten. Dat is bij arbeidsmarktprestaties niet het geval, omdat die niet rechtstreeks gemeten kunnen worden en de effectieve acties die leerlingen beter voorbereiden op de arbeidsmarkt onduidelijk zijn. Bovendien kan een financiële prikkel leiden tot perverse herverdeling tussen instellingen omdat de invloed van het gedrag van een mbo-instelling niet goed kan worden onderscheiden van regio-specifieke factoren. Daarom concludeert het CPB dat een financiële prikkel die arbeidsmarktprestaties van mbo-instellingen beloont momenteel niet zinvol is.

Wiel, K. van der, en S. Kuijpers (2015) *Prikkels mbo aansluiting onderwijsmarkt.* CPB Notitie, 3 september.

Solidariteit

Bij het opstellen van een pensioen telt de mening van de potentiële gepensioneerden zelf. Hoff onderzocht met een internetenquête onder 976 werknemers in hoeverre ze solidariteit belangrijk vinden. De respondenten blijken vooral zekerheid en verzekering te willen. Meer respondenten kozen voor maatwerk en overzicht dan voor keuzevrijheid. Zelfstandigen vormen hierop een uitzondering; ze willen zich niet bij een verzekering aansluiten en bouwen vaak geen pensioen op. Er bestaat onder hen daarom weinig animo voor een collectieve pensioenregeling.

Hoff, S. (2015) *Pensioenen: solidariteit en keuzevrijheid.* SCP Rapport, 2015(25).

Zeebellen

Een belangrijke vraag voor beleidsmakers en onderzoekers is hoe financiële zeebellen ontstaan. Mogelijke verklaringen zijn dat agenten geen rationele verwachtingen hebben of dat agenten op basis van hun verwachtingen de verhandelde hoeveelheid niet goed kunnen optimaliseren. Met behulp van drie laboratoriumexperimenten onderzoeken Bao *et al.* in hoeverre deze verklaringen gelden. In het eerste experiment voorspellen agenten alleen de toekomstige prijs van een goed, in het tweede kiezen zij de hoeveelheid die zij kopen of verkopen, en in het derde experiment doen agenten beide. In elk experiment stijgt de prijs ver boven de fundamentele waarde die door de onderzoekers is vastgesteld, maar in het tweede en derde experiment het meest. Dit suggereert dat zeebellen zowel ontstaan doordat agenten een onjuiste prijs voorspellen als doordat zij de verkeerde hoeveelheid aankopen of verkopen, gegeven die verwachtingen.

Bao, T., C. Hommes en T. Makarewicz (2015) *Bubble formation and (in)efficient markets in learning-to-forecast and -optimise experiments.* Tinbergen Institute Discussion Paper, 107.

Basisbeurs

Terwijl er in 2014 nog 143.217 studenten in het wetenschappelijk onderwijs waren met een basisbeurs, zal dat in 2019 niemand meer zijn. Daarentegen zullen in 2019 195.000 wo-studenten een lening hebben, terwijl dat er in 2014 slechts 50.752 waren. Dit voorspelt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Weten-

O

wo-studenten

schap in de Rijksbegroting van 2016. Het kabinet begroot in totaal 4.953.609.000 euro voor de studiefinanciering in 2016. Dit omvat naast het hoger onderwijs ook het middelbaar beroepsonderwijs.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015) *Rijksbegroting 2016, VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.* Tweede Kamer, 34300/VIII(1).

Besluitvorming in organisaties

Organisaties moeten niet alleen de juiste beslissingen nemen, zij moeten er ook voor zorgen dat deze beslissingen op de juiste wijze geïmplementeerd worden. In veel organisaties is één persoon verantwoordelijk voor zowel de besluitvorming als de implementatie van deze beslissingen. Sloof en Von Siemens hebben voor dergelijke organisaties onderzocht hoe de mogelijkheid om de implementatie van projecten te saboteren de mate van delegatie van beslissingen beïnvloedt. Zij concluderen dat indien het mogelijk is de implementatie van een project te saboteren, er aanzienlijk meer delegatie van beslissingen plaatsvindt, maar alleen als het sterk nadelig is voor werknemers indien er een ongunstig project wordt gekozen.

Sloof, R. en F.A. von Siemens (2015) *Decision initiation, decision implementation and the allocation of decision rights. Tinbergen Institute Discussion Paper*, 105.

Collectieve stemming

Een collectief goed realiseren, zoals een dijk, vergt samenwerking. Waar een individu kan profiteren van het goed zonder zelf te betalen, is het sociaal optimaal als iedereen bijdraagt, aangezien het publieke goed anders niet gerealiseerd wordt. Le Sage en Van der Heijden onderzochten een oplossing in het laboratorium door het standaardspel 'collectieve goederen' te verrijken met de optie om te stemmen over de bijdragen. Deelnemers konden hiermee kiezen of ze het eens waren met de gegeven contributies. Bij genoeg tegenstemmen werden de rendementen, verkregen uit het publieke goed, waardeloos. Uit de resultaten blijkt dat het gebruik van een stelsysteem leidt tot hogere en stabielere contributies, mits de kiesdrempel voor het publieke goed hoog genoeg is. Het stelsysteem stimuleert samenwerking doordat de groep het egoïstische gedrag van een individu kan afstraffen. Uit de vragenlijsten die de auteurs achteraf voorleggen, blijken de deelnemers het stemmen te zien als een legitiem middel. Dit zou deels de effectiviteit kunnen verklaren.

Sage, S. le., en E. van der Heijden (2015) *The effect of voting on contributions in a public goods game. CentEr Discussion paper*, 039.

Innovatie

Directe buitenlandse investeringen hebben een sterk positief spillover-effect op innovatie van lokale bedrijven in opkomende markten. Dit concluderen Gorodnichenko *et al.*, die een regressiemodel voor de mate van innovatie schatten op basis van gegevens op bedrijfs- en industriële niveau in achttien landen. Met behulp van microdata tonen ze positieve spillovers aan, maar alleen voor bedrijven die direct gekoppeld zijn aan buitenlandse bedrijven. De spillovers zijn groter in OESO-landen dan in andere landen. Gorodnichenko, Y., J. Svejnar en K. Terrell (2015) *Does foreign entry spur innovation? NBER Working Paper*, 21514.

Kinderopvang

De afgelopen decennia zijn in de meeste westerse landen meer moeders gaan werken, waardoor de rol van kinderopvang steeds belangrijker is geworden bij de opvoeding van een kind. Akgunduz *et al.* onderzochten in een quasi-experimentele setting hoe de overheid door middel van een subsidie de kwaliteit hiervan kan beïnvloeden. Ze maakten gebruik van de subsidievermindering in 2012 voor private kinderopvang in Nederland en kwaliteitsmetingen van getrainde observanten. Een subsidiedaling bleek een negatieve invloed te hebben op zowel de emotionele als educatieve ondersteuning. Het verminderen van de subsidie lijkt dus niet alleen de arbeidsparticipatie van moeders te beïnvloeden, maar ook de kwaliteit van de kinderopvang en daarmee de opvoeding.

Akgunduz, Y.E., E. Jongen, P. Leseman en J. Plantenga (2015) *Quasi-experimental evidence on the relation between child care subsidies and child care quality. USE Discussion Paper Series*, 08.

Inkomenspolarisatie

Inkomenspolarisatie meet in hoeverre twee groepen, de hoogste en laagste inkomensgroep, in de maatschappij zijn gesegregeerd. Het is daarom een interessante sociale indicator voor inkomensongelijkheid, armoede en sociale onrust. Zo kan hoge polarisatie leiden tot een lagere sociale mobiliteit, doordat de twee groepen steeds meer uit elkaar groeien. Wang *et al.* analyseerden microdata van 31 Europese landen over de periode 2004–2012. Het onderzoek wijst uit dat de inkomenspolarisatie groeide voor de West-Europese landen tot 2008, waarna deze afnam. Het omgekeerde gold voor de Oost-Europese landen, terwijl over de hele periode de inkomenspolarisatie ondanks de recessie in 2008 stabiel was. Het belastingstelsel, met name de belastingvoordelen, compenseerde de groeiende primaire inkomensongelijkheid in de Europese landen.

Wang, J., K. Caminada, K. Goudswaard en C. Wang (2015) *Decomposing income polarisation and tax-benefits changes across 31 European countries and Europe wide, 2004–2012. Leiden Research Memorandum*, 03.

Buitenlandse investeringen

Ontwikkelingslanden kunnen op meerdere manieren profiteren van directe buitenlandse investeringen. Naast een directe verhoging van de productie kan de meegebrachte kennis en techniek overvloeien naar andere bedrijven. Een analyse van directe buitenlandse investeringen wereldwijd in de periode van 2008–2013 laat zien dat ontwikkelingslanden steeds vaker buitenlandse investeringen ontvangen. Opkomende economieën zoals China en India krijgen relatief veel kennisgebaseerde investeringen. Ontwikkelingslanden krijgen eerder projecten gebaseerd op sectoren als bijvoorbeeld mijnbouw en bouw. Gegeven de positieve correlatie tussen technologie en investeringen, blijft het volgens de auteurs lastig voor een land om investeringen aan te trekken wanneer de technologie niet aanwezig is. Verder kwam uit het onderzoek naar voren dat het niet genoeg is om alleen directe buitenlandse investeringen aan te trekken. Gunstige overloopeffecten ontstaan pas wanneer er een hechte samenwerking met de buitenlandse bedrijven is. In het slechtste geval kan een buitenlands bedrijf de lokale bedrijven verdringen.

Jacob, J. en S. Sasso (2015) *Foreign direct investment and technology spillovers in low and middle-income countries. UNU-MERIT Working Paper Series*, 035.

Hotels

In juni 2015 waren er in totaal 3525 hotels in Nederland. Hiervan hadden 2164 hotels een of meer sterren en 1361 hotels geen. Opgeteld waren er 6329 hotelsterren. De hotels hadden gemiddeld 1,79 ster. De meest voorkomende sterklasse op sterloze hotels na, waren de 1004

6329
sterren

hotelaccommodaties met drie sterren. De minst voorkomende klasse is het vijfsterrenhotel met slechts 28 accommodaties.

CBS (2015) *Hotels; gasten, overnachtingen, woonland, sterklasse. Statistieken op CBS Statline*, 17 september.